

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 27 mars 1941 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 144 angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

I en den 7 mars 1941 dagtecknad proposition, nr 144, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, under punkterna 1—7 framlagt förslag angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

1:o.

F. d. kaptenen vid Norrlands artilleriregemente Nils Uno Gustaf Holmgren. Under punkten 1 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. kaptenen vid Norrlands artilleriregemente Nils Uno Gustaf Holmgren må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar nu innehavd anställning hos statens livsmedelskommission, åtnjuta två tredjedelar av det honom för kaptensbeställningen närmast före den 1 januari 1931 tillkommande pensionsbeloppet.

I ärendet har inhämtats följande:

Holmgren, som är född den 22 november 1872, erhöll från och med den 23 maj 1924 avsked med pension från beställningen såsom kapten vid Norrlands artilleriregemente och inträdde samtidigt såsom kapten i Bodens artilleriregementes reserv.

Holmgrens pensionsförmåner utgjorde intill den 1 juli 1925 *dels* 600 kronor pension i femte klassen av arméns pensionskassa, *dels ock* 2,120 kronor fyllnadspension jämte 1,270 kronor pensionsförbättring. Från och med den 1 juli 1925 tillkommo 522 kronor pensionsförhöjning från därtill anvisade statsmedel, varefter pensionsförmånen, förutom dyrtidstillägg, uppgick till sammanlagt 4,512 kronor för år.

Genom Kungl. Maj:ts utslag den 8 december 1930 dömdes Holmgren för konkursbedrägeri genom falsk bokföring till straffarbete i två år jämte ett års påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen. Detta straff nedsatte sedermera Kungl. Maj:t av nåd till ett år nio månaders straffarbete med oförändrad påföljd.

Enligt för armén vid tiden för Holmgrens avgång ur tjänst gällande pensionsbestämmelser gick den, som efter erhållet avsked från tjänstebefattning

blivit genom i vederbörlig ordning meddelat beslut dömd till straffpåföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen, förlustig rätten till pension i dess helhet. I enlighet härmed förklarade direktionen över arméns pensionskassa genom utslag den 17 december 1930 Holmgren från och med den 1 januari 1931 förlustig såväl den s. k. kassapensionen som de till väsentlig del av statsmedel utgående förmånerna av fyllnadspension, pensionsförbättring och pensionsförhöjning. På därom av Holmgren gjord ansökning medgav emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 13 mars 1931, att Holmgren finge från och med den 1 januari 1931 åtnjuta pension från arméns pensionskassa med 600 kronor för år — motsvarande kassapensionen — dock utan rätt till tilläggsförmåner.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 20 december 1937 dagtecknad skrift har Holmgren hemställt om vidtagande av åtgärd för beredande åt honom av full tjänstepension från och med den 1 januari 1931. Till stöd för framställningen har Holmgren framhållit, att enligt numera gällande bestämmelser i militära tjänstepensionsreglementet pensionstagare, som efter avskedet ådömts ansvar för brott, begånget efter avgången från statstjänsten, äger bibehålla sin pension oavkortad, varför Holmgren, om dessa bestämmelser blivit å honom tillämpliga, icke skulle hava gått förlustig någon del av pensionsrätten.

Av ansökningen och handlingarna i övrigt i ärendet inhämtas, att Holmgren efter att under åren 1932—1934 hava innehaft vissa anställningar av tillfällig natur, under augusti 1934 vann anställning som kontorsbiträde hos statens spannmålsnämnd, vilken anställning han innehade till och med augusti 1935. Efter sistnämnda tidpunkt har han intill utgången av år 1940 innehaft förordnande såsom reseombud för utövande av kontroll över uppbörderna från kvarnarna av veteavgift m. m., därav till utgången av november 1939 hos statens jordbruksnämnd och under tiden december 1939—december 1940 hos statens livsmedelskommission. I sistberörda egenskap har Holmgren åtnjutit ersättning i form av dagarvode, senast utgörande 20 kronor. På grund av irakad långvarig sjukdom (kronisk ledgångsreumatism) har han efter utgången av december månad 1940 icke kunnat erhålla förlängt förordnande såsom reseombud och kan numera — enligt vad livsmedelskommissionen upplyst — icke, i den mån han överhuvud taget visar sig arbetsför, hos kommissionen påräkna annan befattning än anställning tills vidare till den 1 juli 1941 såsom extra tjänsteman med betydligt lägre arvode än han under senare år åtnjutit.

Föredragande departementschefen har anfört bl. a. följande:

För egen del finner jag mig med hänsyn till de förhållanden, som i nu föreliggande fall äro för handen, och med hänsyn jämväl tagen till Holmgrens väl vitsordade tjänstgöring hos livsmedelskommissionen och vissa andra civila statliga institutioner böra ifrågasätta, att Holmgren, då han nu på grund av ålder och sjukdom lämnar sin anställning hos livsmedelskommissionen, beredes förbättrad ställning i pensionshänseende. Jag anser mig dock ej kunna tillstyrka, att Holmgren, vilken jämlikt statsmakternas tidigare beslut för närvarande äger uppbära en tredjedel av kaptenspensionen, berättigas åtnjuta denna pension i sin helhet — varigenom han skulle försättas i samma läge som om de först efter hans avgång ur militärtjänst tillkomna bestämmelserna i militära tjänstepensionsreglementet ägt å honom tillämpning — utan finner skäligt förorda, att han erhåller rätt att åtnjuta

ytterligare en tredjedel av pensionen eller 1,504 kronor. Sammanlagda pensionsförmånen för Holmgren bleve vid bifall härtill 3,008 kronor för år jämte dyrtidstillägg. Den nu föreslagna pensionsförbättringen synes böra få av Holmgren åtnjutas från och med månaden näst efter den, varunder han avgått från anställningen hos livsmedelskommissionen.

Med biträdande av Kungl Maj:ts ifrågavarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

2:o.

Extra tvättbiträdet vid serafimerlasarettet Signe Johanna Johnsson. Kungl. Maj:t föreslår under punkten 2 riksdagen medgiva, att extra tvättbiträdet vid serafimerlasarettet Signe Johanna Johnsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnat sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 756 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Johnsson är född den 3 maj 1884 och således 56 år gammal;

att hon från och med den 15 oktober 1915 varit anställd såsom tvättbiträde vid serafimerlasarettet, från vilken anställning hon från och med den 10 april 1940 åtnjutit ledighet på grund av sjukdom;

att — sedan staten från och med den 1 juli 1937 övertagit driften vid serafimerlasarettet, varvid lasarettet ställts under direktionens för karolinska sjukhuset förvaltning — Johnsson erhållit ställning såsom extra tjänsteman med avlöning enligt av nämnda direktion fastställd löneplan;

att Johnssons avlöningsförmåner, inberäknat dyrtidstillägg, under åren 1935—1939 uppgått till i medeltal omkring 2,050 kronor för år;

samt att Johnsson, som under tiden maj—augusti 1940 vårdats å sjukhus för skallskada, bröstkräfta samt blodpropp i höger lunga, icke förväntas kunna återinträda i tjänstgöring.

Statskontoret har tillstyrkt beredande av pension åt Johnsson till belopp av 756 kronor och därvid beträffande pensionsbeloppets beräkning anfört, bland annat, följande:

De av Johnsson åtnjutna löneförmånerna motsvara närmast — efter frånräknande av vad som kan anses motsvara dyrtidstillägg — lön i 1 löneklassen å G-ort i de före den 1 juli 1939 för civilförvaltningen gällande allmänna löneplanerna, till vilka de i civila tjänstepensionsreglementet fastställda pensionsunderlagen äro anknutna. Med utgångspunkt från lönen å A-ort i samma löneklass, 1,500 kronor, skulle — med en beräknad anställningstid av 25 år — pensionen för Johnsson kunna bestämmas till ($\frac{2}{3} \times 1,500 = 1,000$; $1,000 - 10$ procent därav = 900 ; $\frac{25}{30} \times 900 =$) i

avrundat tal 756 kronor för år. Detta belopp synes tämligen väl anpassa sig till de pensioner, som genom statsmakternas beslut vid 1939 års lagtima riksdag beviljats sömmerskorna vid serafimerlasarettet Hilma Augusta Nilsson och Engla Helena Nordin samt badbiträdet därstädes Hilda Sofia Johansson (prop. nr 194, p. 8; bankoutsk. utl. nr 39, p. 8; riksd. skr. nr 222).

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

3:o.

Förra städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Anna Sofia Högström. Kungl. Maj:t föreslår under punkten 3 riksdagen medgiva, att förra städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Anna Sofia Högström må, räknat från och med den 1 oktober 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Högström är född den 19 augusti 1873 och således 67 år gammal;

att hon utfört städningsarbete vid tullverket åtminstone under tiden 1 januari 1918—30 september 1940 eller under 22 år 9 månader;

att hon därvid under åren 1918 och 1919 biträtt sin moder med städningsarbete i tullverket men sedan år 1920 självständigt omhänderhaft städningsarbetet;

att Högströms dagliga arbetstid, såvitt kunnat utrönas, utgjort under tiden januari 1920—september 1924 lägst 2 timmar och högst något över 4 timmar, under tiden oktober 1924—februari 1935 8 à 9 timmar och under tiden därefter i medeltal omkring 3 1/2 timmar;

att hennes ersättning för städningsarbetet — förutom viss gottgörelse för s. k. storrengöring — utgått med omkring 2,700 kronor under ett vart av åren 1925—1934 och med i medeltal omkring 1,100 kronor för år under åren 1935—1939;

samt att hon mot erläggande av en engångssumma av omkring 7,000 kronor, utgörande hennes samtliga besparingar, blivit inskriven såsom pensionär å Danviks hem för sin återstående livstid.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

4:o.

Vaktmästaren vid tekniska skolan i Stockholm Carl Lorentz Ferdinand Granfelt. Under punkten 4 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid tekniska skolan i Stockholm Carl Lorentz Ferdinand Granfelt må från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning vid skolan upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Granfelt är född den 27 mars 1877 och således nära 64 år gammal;

att han från och med den 1 oktober 1915 eller under mer än 25 år varit anställd såsom vaktmästare vid tekniska skolan i Stockholm;

att den av Granfelt innehavda befattningen enligt föreliggande förslag till viss omorganisation av tekniska skolan (jfr årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 184) kommer att indragas med utgången av innevarande läsår;

att Granfelts tjänstgöring, vilken väsentligen varit förlagd till kvällarna, omfattar $26\frac{1}{2}$ timmar i veckan, varjämte han är skyldig att utom tjänstgöringstiden utföra förekommande reparationer å skolans möbler och inventarier, vilket arbete beräknas taga i anspråk omkring 6 timmar i veckan;

att han förutom sin tjänstgöring vid skolan i förhyrd lokal utom skolan bedrivit snickeriverksamhet, vilken emellertid varit av ringa omfattning och lämnat honom endast en mindre årlig inkomst, varför hans inkomst av vaktmästarsysslan varit hans huvudsakliga förvärvskälla;

samt att Granfelts avlöningsförmåner uppgå till 1,670 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid statens oreglerade verk gällande grunder.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

5:o.

Förre förmannen och ordningsvakten vid karolinska sjukhusets nybyggnad Erik Axel Pettersson Törnblom. Kungl. Maj:t har under punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att förre förmannen och ordningsvakten vid karolinska sjukhusets nybyggnad Erik Axel Pettersson Törnblom må, räknat från och med den 1 december 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 540 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Törnblom är född den 17 maj 1877 och således 63 år gammal;

att han under tiden 1 november 1895—31 oktober 1898 innehaft fast anställning vid Svea ingenjörsbataljon;

att han under tiden februari 1912—februari 1918 under sammanlagt omkring 1 år 2 månader varit anställd såsom arbetare vid statens järnvägsbyggnader;

att han under åren 1918 och 1919 sammanlagt 1 år 6 månader tjänstgjort såsom arbetsförman vid arméns intendenturförråd i Boden eller vid arbeten inom Bodens fästning;

att han under tiden 1 januari 1921—15 mars 1923 arbetat såsom förman vid Södra Sveriges statsarbeten;

att han under tiden 1 november 1931—30 april 1940 innehaft anställning såsom förman och ordningsvakt vid karolinska sjukhusets nybyggnad och under tiden 1 maj—30 november 1940 varit extra arbetare vid sjukhuset;

att Törnblom — utöver förenämnda anställning i statens tjänst om tillhoppa omkring 17 år — enligt egna uppgifter, vilka dock ej kunnat bestyrkas, fullgjort arbete för statens räkning under sammanlagt 8 år 7 månader;

att Törnbloms inkomster av anställningen vid karolinska sjukhuset under åren 1935—1937 utgjort 4,200 kronor för år jämte förmån av fri bostad samt under åren 1938, 1939 och 1940 uppgått till respektive 4,700, 4,830 och 3,912 kronor.

Statens pensionsanstalt har ansett pensionen till Törnblom skäligen böra bestämmas till 540 kronor för år eller det i kungörelsen 1934: 585 för manlig arbetare angivna beloppet för en anställningstid understigande 20 år.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

6:o.

Förste postiljonen Erik Albin Salander. Under punkten 6 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förste postiljonen Erik Albin Salander må från och med dagen näst efter den, då han avgår ur tjänst, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande tjänstepension — tilläggs pension med 240 kronor för år, att utgå av postmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Salander är född den 17 maj 1877 och således 63 år gammal;

att han antogs till extra vaktbetjänt vid postverket den 18 november 1898, utnämndes till ordinarie vaktbetjänt den 27 december 1902 samt befordrades till sin nuvarande befattning som förste postiljon (lönegrad A 8) den 23 december 1911;

samt att han vid utgången av maj månad 1941 uppnår för honom gällande pensionsålder.

Under tjänstgöring i postkupé å järnvägssträckan Kiruna—Luleå blev

Salander den 14 mars 1918 utsatt för olycksfall. Därvid synes hava tillgått så, att Salander, efter det att postvagnen urspåret till följd av axelbrott, under försök att stoppa tåget slungats av vagnen och vid fallet ådragit sig åtskilliga skador av svårartad beskaffenhet. I anledning av olycksfallet åtnjöt Salander sammanhängande sjukledighet under tiden 15 mars 1918—31 januari 1921, under vilken tid han på grund av gällande avlöningsbestämmelser uppbar oavkortad lön och i mån av behov åtnjöt läkarvård å postverkets bekostnad. Därutöver tilldelade generalpoststyrelsen vid tre olika tillfällen Salander gratifikationer till ett sammanlagt belopp av 600 kronor såsom ersättning för utgifter, vilka förorsakats honom genom olycksfallet. Från och med den 1 februari 1921 bereddtes Salander, enär hans arbetsförmåga genom olycksfallet blivit nedsatt och han till följd därav blivit urståndsatt att utföra mera ansträngande arbete eller utföra full dagstjänst, särskild lättare tjänstgöring vid postkontoret i Luleå med en daglig arbetstid av allenast fem timmar. Denna tjänstgöring har Salander sedan uppehållit med vissa avbrott i anledning av sjukdom m. m.

I skrivelse den 7 februari 1941 har *generalpoststyrelsen*, med anledning av en av Salander hos styrelsen gjord framställning, hemställt, att Salander efter avgång ur tjänst med utgången av maj månad 1941 måtte få åtnjuta tjänstepension till samma belopp, som jämlikt civila tjänstepensionsreglementet utgår till överpostiljon (lönegrad A 10). Styrelsen har härvid erinrat, att ett i viss mån likartat ärende varit föremål för beslut av 1928 års riksdag (prop. nr 140, p. 4; bankoutsk. utl. nr 31, p. 4; riksd. skr. nr 353, p. 4), då förste postiljonen Johannes Andersson Almén beviljades tilläggspension, motsvarande skillnaden i pension för en förste postiljon och en överpostiljon.

Statskontoret har i utlåtande den 21 februari 1941 anfört, att ämbetsverket med hänsyn till riksdagens tidigare i föreliggande fråga gjorda uttalande ville tillstyrka tilläggspension åt Salander, vilken reglements enligt torde vara berättigad till hel pension såsom förste postiljon med 1,920 kronor för år. Tilläggspensionen torde därvid böra bestämmas till ett årligt belopp av 240 kronor, motsvarande skillnaden mellan för överpostiljon och förste postiljon fastställt pensionsunderlag.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevärande förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

7:o.

Förra översköterskan vid garnisonssjukhuset å Karlsborg Anna Tjernberg. Kungl. Maj:t har under punkten 7 föreslagit riksdagen medgiva, att den uppskjutna tjänstepension, som enligt reglementet för statens pensionsanstalt må tillkomma förra översköterskan vid garnisonssjukhuset å Karlsborg Anna Tjernberg, må förhöjas med 380 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Tjernberg är född den 1 juli 1886 och alltså den 1 juli 1941 uppnår 55 års ålder;

att hon efter genomgången sjuksköterskeutbildning innehaft bland annat följande anställningar vid civila sjukvårdsanstalter, nämligen

såsom översköterska och operationssköterska vid länslasarettet i Norberg under tiden 1 februari 1909—20 september 1911 (2 år 7 månader 20 dagar),

såsom avdelningssköterska vid lasarettet i Eskilstuna under tiden 21 september 1911—1 juni 1912 (8 månader 11 dagar),

såsom översköterska och operationssköterska vid länslasarettet i Piteå under tiden 15 juli 1913—15 juli 1920 (7 år) och

såsom husmoder och instruktionssköterska vid länslasarettet i Hudiksvall under tiden 15 januari 1921—1 oktober 1928 (7 år 8 månader 17 dagar);

att den av Tjernberg vid länslasarettet i Hudiksvall innehavda sjuksköterskebefattningen förenats med pensionsrätt i statens pensionsanstalt från och med den 1 januari 1922, därvid rätt till tjänstårsberäkning medgavs Tjernberg för tiden från och med den 1 juli 1916, d. v. s. i den utsträckning, som erfordrades för att Tjernberg under förutsättning av oavbruten tjänstårsberäkning efter inträdet i anstalten till pensionsåldern skulle kunna uppnå för hel tjänstepension erforderligt antal tjänstår;

att hon den 1 januari 1930 tillträtt icke-ordinarie anställning såsom översköterska vid medicinska avdelningen vid garnisonssjukhuset å Karlsborg, vilken anställning jämväl varit förenad med pensionsrätt i statens pensionsanstalt;

att Tjernberg, sedan hon från och med den 3 maj 1932 erhållit ledighet från sistnämnda befattning på grund av nervsjukdom, icke medgivits återinträda i tjänst och uppsagts från anställningen med utgången av november månad samma år;

att hon därefter icke lyckats vinna förnyad anställning vid försvarsväsendet eller annan med pensionsrätt förenad anställning men under åtskilliga tidsperioder under åren 1934—1941 fullgjort vikariatstjänstgöring vid Gävle och Söderhamns lasarett ävensom vid centrallasarettet i Kalmar, för vilken tjänstgöring hon erhållit de bästa vitsord.

Därest Tjernberg icke före uppnåendet den 1 juli 1941 av för sjuksköterskor gällande pensionsålder, 55 år, erhållit förnyad med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad befattning, äger hon vid sistnämnda tidpunkt tillträda allenast s. k. uppskjuten tjänstepension från pensionsanstalten. Denna pension kommer enligt verkställda beräkningar att årligen uppgå till 70 kronor, vartill kommer pensionstillägg å 70 kronor och pensionsförhöjning å 16 kronor ävensom dyrtidstillägg.

Föredragande departementschefen har anfört följande.

Då Tjernberg, som snart uppnår den för sjuksköterskor stadgade pensionsåldern, ännu icke vunnit någon ny, med pensionsrätt förenad anställning, synes kunna förutsättas, att hon författningsenligt icke kan bliva berättigad till annan pensionsförmån än den förut omförmälda, från statens pensionsanstalt utgående uppskjutna tjänstepensionen å 156 kronor för år jämte dyrtidstillägg. Med hänsyn till de särskilda förhållanden, som här föreligga och som närmare belysas av handlingarna i ärendet, anser jag mig emellertid böra förorda, att — på sätt de hörda myndigheterna även tillstyrkt — förbättrade pensionsförmåner beredas Tjernberg. Beträffande avvägningen av pensionsförhöjningen ansluter jag mig till statens pensionsanstalts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Stockholm den 27 mars 1941.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 29.
